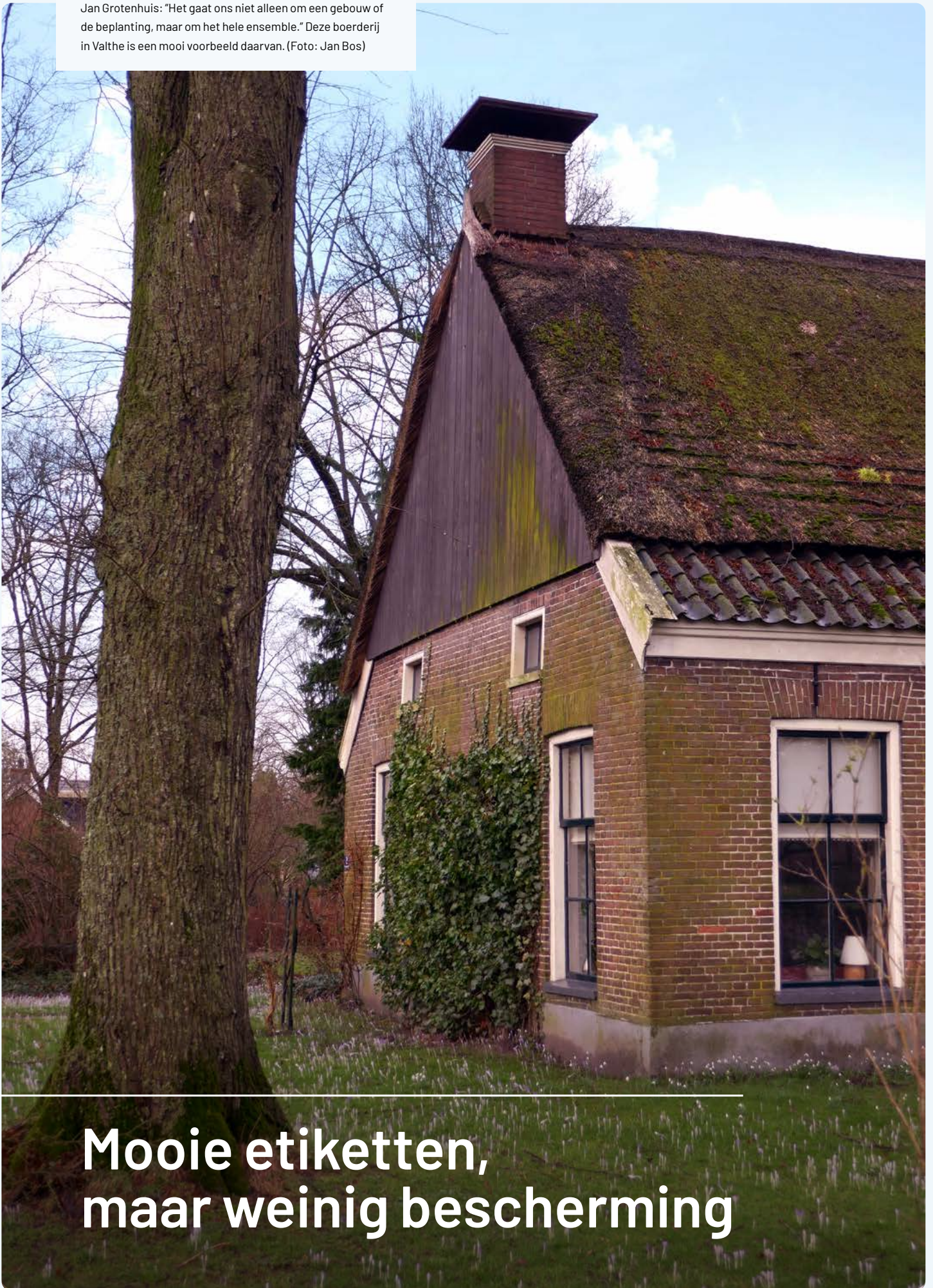

Jan Grotenhuis: "Het gaat ons niet alleen om een gebouw of de beplanting, maar om het hele ensemble." Deze boerderij in Valthe is een mooi voorbeeld daarvan. (Foto: Jan Bos)

**Mooie etiketten,
maar weinig bescherming**

SCHIJNWERPER OP AGRARISCH erfgoed

**"Het gaat niet alleen om gebouwen,
maar ook om de ruimte eromheen"**

Tekst: Kitty Janssen

Plannen te over: geactualiseerde fietsroutes en een boek, meehelpen met het opnieuw zichtbaar maken van de markegrenzen, cursussen geven, een waakhond zijn en een spreekuur voor iedereen die vragen heeft. De vrijwilligers van de jonge stichting Drents Agrarisch Erfgoed breken enthousiast een lans voor karakteristiek en beeldbepalend agrarisch erfgoed in de provincie.

En om meteen een misverstand uit de wereld te helpen: dat omvat niet alleen boerderijen. Bestuurslid Jacqueline Muffels: "Het gaat niet alleen om gebouwen, maar ook om de ruimte eromheen, om de erven en het landschap." Collega Jan Grotenhuis vult aan: "Daar onderscheiden wij ons mee. Het gaat ons niet alleen om een gebouw of de beplanting, maar om het hele ensemble daarvan en de inpassing in het landschap."

Geen vliegende start

Grotenhuis legt uit: "We zijn voortgekomen uit de Boerderijstichting, die onderdeel was van het Drentse Landschap. Ze hadden een actieve werkgroep Boerenerven, maar daarnaast lag het werk door een tekort aan mensen stil. Dat was jammer. Wij vroegen ons toen af: voegt een nieuwe stichting iets toe in Drenthe? Dat bleek zo te zijn. De Boerderijstichting is opgeheven, de werkgroep Boerenerven is grotendeels naar ons gegaan en wij zijn namens Drenthe lid van het landelijk overleg Agrarisch Erfgoed Nederland." De nieuwe stichting kende geen vliegende start. "Nee, we hadden echt pech", vertelt Grotenhuis. Toen we in 2020 net waren opgericht, kregen we de coronaperiode.

Dus hebben we ons eerst redelijk koest gehouden. We konden immers niet naar buiten treden en geen bijeenkomsten organiseren." Toen er eindelijk weer activiteiten mogelijk waren, werden in september en november 2021 de eerste vrijwilligers- en informatiebijeenkomsten gehouden. Muffels, toen nog niet betrokken bij het DAE en inmiddels gepensioneerd tuin- en landschapsarchitect, ging erheen: "Ik werd meteen gegrepen door de warme sfeer. Er was een breed publiek met heel geïnteresseerde, enthousiaste mensen. Die wilden aan de slag!"

Sloopvergunning

De nieuwe stichting zoekt veel contact met andere groepen. Grotenhuis: "We werken samen met allerlei andere partijen, zoals het Erfgoedberaad van de provincie en het Drentse Landschap. Alles was erg versnipperd: de ene stichting ging over molens, de ander over kerken, een derde over boerderijen enzovoorts. Het is zo jammer om dingen in je eentje te bedenken, als er ergens anders al kennis is. We zijn geen concurrenten van elkaar, maar moeten elkaar versterken."

Grotenhuis geeft een voorbeeld: "Een boerderij op de nominatie om gesloopt te worden. De vergunning was al verstrekt. Samen met de lokale historische vereniging hebben we ons ingezet voor behoud van het pand. De eigenaar wilde de boerderij best opknappen, maar had niet voldoende kennis om dat goed te kunnen doen. Daar konden wij bij

Bestuursleden Jan Grotenhuis, Jacqueline Muffels en Arie van Haeringen van stichting Drents Agrarisch Erfgoed: "Wij zijn niet tegen wonen in een boerderij, maar het moet op een verantwoorde manier gebeuren en passen in het landschap. Denk ook aan het erf! Een erf vol parkeerplaatsen is niet de bedoeling."

Ook stookhokken hebben de interesse van de Stichting Drents Agrarisch Erfgoed. Dit dubbele stookhok – waarvan beide delen niet gelijktijdig zijn gebouwd – staat in Valthe.

helpen en na overleg met alle partijen is de sloopvergunning ingetrokken.”

De vrijwilligers zijn niet per definitie tegen veranderingen. Secretaris Arie van Haeringen, die zelf in een verbouwde boerderij woont: “Als iemand een oude, karakteristieke boerderij wil verbouwen en er wil gaan wonen, kan het gebeuren dat een gemeente geen toestemming geeft omdat het volgens het bestemmingsplan een bedrijf moet zijn. Dan kunnen wij steun bieden. Het gaat erom wat de beste kans geeft om karakteristiek erfgoed te bewaren.” “En”, vult Grotenhuis aan, “dat kan dus met een nieuwe bestemming zijn. We kennen een karakteristiek pand waar een hospice in is gevestigd en zelfs een moskee. Als daardoor het erfgoed op een goede manier bewaard kan blijven, is dat toch mooi? Wij zijn niet tegen wonen in een boerderij, maar het moet op een verantwoorde manier gebeuren en passen in het landschap. Denk ook aan het erf! Een erf vol parkeerplaatsen is niet de bedoeling.”

Waakhond

Een grote wens van de bestuursleden is een spreekuur. Grotenhuis: “Waar iedereen terecht kan met vragen over kwesties die met agrarisch erfgoed te maken hebben.

Restauratie, herstel, energie. Noem maar op. Als de mensen de vragen vooraf stellen, kunnen we meteen een deskundige meenemen. Een architect bijvoorbeeld, of een energiecoach. Zo kunnen mensen op een laagdrempelige manier informatie inwinnen, zonder dat ze meteen veel geld moeten betalen.”

Werkelijk óveral is een vergunning voor nodig

Van Haeringen: “Er komen veel vragen van particulieren die problemen hebben met een vergunning, een advies nodig hebben over een verbouwing of benieuwd zijn naar de subsidiemogelijkheden. Wij geven dan advies hoe ze iets het beste kunnen aanpakken. En wij geven namen van mensen met wie ze in zee kunnen gaan. Ze kunnen erop vertrouwen dat ze dan goed worden geholpen.”

En dat is belangrijk, want Grotenhuis, Muffels en Van Haeringen merken dat de kennis bij overheden sterk terugloopt.

Muffels: “Het is voor gemeenten heel lastig om de belangen van agrarisch erfgoed te behartigen. Er is te weinig kennis en werkelijk óveral is een vergunning voor nodig. Dan komt het erfgoed in het gedrang. Dus moeten wij een waakhond zijn, net als veel andere stichtingen.”

Dertienduizend woningen

Om de kennis te vergroten, willen de bestuursleden graag brede cursussen gaan opzetten. “Want”, zo stelt Grotenhuis, “het gaat niet alleen om het gebouw, maar ook om de context, de omgeving. Dat staat niet los van elkaar. Het gaat óók over het landschap en de cultuurhistorie. Het vraagt om integraal beleid.” Grotenhuis weet waar hij over praat, want hij heeft zelf een opleiding in natuurbeheer, recreatie en landschap gevolgd en heeft veel werk op dat gebied gedaan, onder andere bij de provincie.

Van Haeringen: “Zo hebben we in 2023 in het provinciehuis in Assen een symposium gehouden over de woningbouw in Drenthe. Hoe kun je dertienduizend woningen – de woningbouwopgave in Drenthe tot 2030 – bouwen zonder het landschap aan te tasten? Wij willen een probleem zo snel mogelijk aanpakken. Een voor-

Deze oude boerderij aan de Dorpsstraat in Havelte heeft nu een woonbestemming. De eigenaren hebben twee jaar op de benodigde vergunningen moeten wachten en hebben daarna enkele jaren aan de verbouwing gewerkt. Het pand is daarbij volledig verduurzaamd. Het voorhuis wordt nog verbouwd tot vakantiewoning. De inzet laat de situatie voor de verbouwing zien. (Grote foto: Hans Pettinga - Inzet: privécollectie)

beeld: er ligt een plan voor nieuwbouw op een plek die daarvoor eigenlijk niet geschikt is. Dan gaan wij in gesprek met de gemeente, zodat we op tijd met elkaar tot het inzicht komen dat bepaalde elementen bewaard moeten blijven.”

Financiën zijn wel vaak een struikelblok. Muffels: “Subsidie is er vaak alleen voor monumenten en heel specifieke uitzonderingen. Wij zien de subsidieregelingen graag verruimd. Karakteristiek en beeldbepalend zijn mooie etiketten, maar geven weinig bescherming. En veel ensembles hebben die etiketten niet eens en daar mag je dus volgens de wet van alles mee doen.” “Het is zo jammer dat de subsidie voor rieten daken is afgeschaft”, geeft Grotenhuis aan. “In Groningen, Friesland en Overijssel is er wel een dergelijke subsidie, waarom bij ons in Drenthe niet meer?”

Warmtepomp

Werkgroepen met vrijwilligers pakken meerdere projecten op. Muffels: “Er ligt

al materiaal van die eerdere werkgroep Boerenerven, bijvoorbeeld boekjes met fietsroutes. Die moeten worden geactualiseerd. Het is een heel leuke manier om Drenthe te leren kennen.” Grotenhuis: “Vrijwilligers van ons hebben die routes gefietst en gekeken wat moet worden aangepast. Tegenwoordig heb je de fietsknooppunten, die stonden er nog niet in. We zijn nu aan het nadenken of we weer boekjes laten maken of dat we de routes digitaal aanbieden.”

Ook een nieuwe uitgave van het boek ‘Drentse boerenerven en tuinen’ van Harry de Vroome uit 1996 staat voor 2024 op het verlanglijstje. Grotenhuis: “Er is veel vraag naar dat boek, maar het is uitverkocht. We willen het, samen met het Drentse Landschap, actualiseren en nieuwe thema’s toevoegen. Energie is bijvoorbeeld zo’n nieuw thema. Waar laat je de warmtepomp en de zonnepanelen, want die kun je niet op riet leggen. In het stookhok kan misschien een cv-ketel of een warm-

tepomp. En over welke onderwerpen is inmiddels meer kennis beschikbaar? Hoe ga je om met de klimaatveranderingen? Hoe houd je water vast?”

Een ander mooi project is ook een voorbeeld van samenwerking. Grotenhuis: “We werken mee aan een project van de Vereniging Drentse Boermarken om de markegrenzen opnieuw zichtbaar te maken. De eerste steen op de grens van Zwinderen en Gees is al onthuld. Ook bijvoorbeeld sloten en solitaire bomen kunnen markegrenzen zijn geweest.” Een dergelijk project met meerdere partners spreekt veel mensen aan. De bestuursleden zijn het roerend eens: “Iedereen is enthousiast over dit project. Het is niet beladen zoals bijvoorbeeld de stikstofdiscussie, maar gewoon leuk.”

Geïnteresseerd in de stichting Drents Agrarisch Erfgoed? Neem een kijkje op www.drentsagrarischerfgoed.nl

De geheel vernieuwde boerderij
aan de Dorpsstraat in Havelte.
(Foto: Hans Pettinga)

Schijnwerper op agrarisch erfgoed

(pag. 26)

Redactie-adres

Brink 4, 9401 HS Assen
waardeel@drentsehistorischevereniging.nl

Drentse Historische Vereniging

www.drentsehistorischevereniging.nl
info@drentsehistorischevereniging.nl

ISSN 1380-4766

Lidmaatschap

Het lidmaatschap van de DHV kost
€ 30,- per jaar. Leden ontvangen
het kwartaalblad Waardeel,
de Nieuwe Drentse Volksalmanak
en het Drents Genealogisch
Jaarboek en kunnen deelnemen
aan diverse activiteiten.

Vormgeving

Mark van Houten,
grafisch ontwerper

Druk

Drukkerij Van Gorcum

